

 SIMULERINGSÖVNING

NÄR KRIGET KOMMER

Rysslands invasion av Ukraina har skapat en massiv flyktingkris med humanitära behov och fördrivning av människor. UNHCR uppskattar att uppemot 5 miljoner människor kan komma att tvingas fly inom den närmsta tiden. I denna simuleringsövning får eleverna tänka sig in i vad det innebär att behöva fly och vilka val flyktingar kan ställas inför vid ett plötsligt krigsutbrott.

Scenariot är nära inspirerat av Rysslands invasion av Ukraina, som utöver att vara ett olagligt krig, också får oerhörda konsekvenser för människors rättigheter i Ukraina. Inte minst för de miljontals civila som på kort varsel tvingas fly undan bomber och artilleribeskjutning. I övningen ger du som lärare en bild av en situation där eleverna måste fly sina hem.

Eleverna måste välja mellan att fly och stanna kvar, vilka saker de vill ha med sig, och om familjen ska splittras. Förutsättningarna ändras under simuleringen och eleverna tvingas till nya prioriteringar. Om någon i klassen har egna erfarenheter av att fly är det bra att nämna detta på ett passande sätt innan övningen genomförs.

GENOMFÖRANDE

- Dela in eleverna i grupper om 3-5 personer. Varje grupp representerar en sammanboende familj i ett land som plötsligt anfalls av ett militärt överlägset grannland.
- Be eleverna tänka sig in i en situation där de måste fly från sina hem. Be dem också tänka på att det kanske finns några i rummet som har gjort det – så visa respekt.
- Läs sedan upp det första scenariot för klassen.
- Ge grupperna tid att diskutera och reflektera tillsammans utifrån frågorna.
- Be därefter varje grupp kortfattat berätta om sina val och motivera dem.
- När ni gått igenom alla steg – bredda eller fördjupa diskussionen i helklass. Ta hjälp av reflektionsfrågorna i slutet, eller utgå från särskilt intressanta eller berörande moment du noterat under övningens gång.

1. Kommer kriget?

Läs för eleverna:

Ni är en familj som bor i en förort utanför landets huvudstad. Via era mobiler kan ni se vad som håller på att hända. Det större grannlandets armé samlar mängder av soldater och fordon längs med gränsen. Militären verkar förbereda sig för ett anfall. För några år sedan togs delar av ert land över av grannlandet vilket gör att ni oroliga för att samma sak ska hända igen. Den gången blev det inget fullskaligt krig – men ni vet inte om ni vågar hoppas på samma sak igen. Nu sitter ni vid middagsbordet en helt vanlig onsdag och diskuterar det som händer.

Hur kan det påverka er om ett krig bryter ut? I bästa fall? Och i värsta fall?

Eleverna diskuterar gruppvis i fem minuter. Efteråt får de berätta om sina svar och resonemang i helklass.

2. Ett svårt val

Läs för eleverna:

Nästa morgon ser ni på nyheterna hur militärfordon rullar in över gränsen. Nyhetsankaret rapporterar om raketbeskjutning och flygbombningar av olika mål runt om i landet. Era värsta farhågor har besannats. Ert hem ligger precis på vägen som armén passerar för att komma till er huvudstad. När ni tittar ut genom fönstret ser ni hur mängder av människor och bilar är i rörelse – de flesta bort från er förort. Men vad ska ni göra?

Stannar ni kvar eller väljer ni att fly? Hur resonerar ni?

Eleverna diskuterar gruppvis i fem minuter. Efteråt får de berätta om sina svar och resonemang i helklass.

3. Packa väskan

Läs för eleverna:

Ett par dagar senare står det klart att soldater och stridsvagnar närmar sig. Ni har sett hur ert eget lands soldater rör sig norrut, för att möta dem. Ni är rädda att hamna mitt i kriget, och att raketer och bomber ska träffa ert hus – precis som många andra bostadsområden beskjutits i andra delar av landet. Ni måste fly.

Från nyheterna får ni veta att ni är välkomna att söka skydd hos era grannländer. Och de flesta ni pratat med ska ta sig till ett land som ligger västerut. Eftersom ni inte har någon bil måste ni ta tåget. Det finns ett tåg som kan ta er västerut och sedan vidare ut ur landet. Ni har bara en kort stund på er innan ni måste gå för att hinna, och kan bara packa varsin liten ryggsäck med max 5 saker. Ni vet inte om eller när ni kan komma tillbaka hem.

Vilka fem saker tar ni med er i ryggsäcken? Varför väljer ni just de sakerna?

Eleverna diskuterar gruppvis i fem minuter. Efteråt får de berätta om sina svar och resonemang i helklass.

4. Splittring

Läs för eleverna:

När ni är framme på tågstationen möts ni av en enorm trängsel. Ni har aldrig sett så mycket folk på tågstationen förut. De flesta är familjer, med hastigt packade väskor i släptåg. Föräldrarna kastar oroliga blickar omkring sig. Avgångstavlan verkar inte fungera – men ett tåg står på perrongen, och ni rör er mot det. Var som helst är bättre än här, tänker ni.

När ni närmar er spåret stoppas ni av en man i uniform. Han vänder sig mot pappan i familjen och håller upp handflatan. Han berättar att undantagstillstånd nu råder - och sedan i morse är det förbjudet för alla män mellan 18-60 att lämna landet. Pappan i er familj får inte följa med. Ni måste fatta ett oerhört svårt beslut – och ni måste fatta det nu.

Stannar ni kvar tillsammans, eller flyr ni och splittras? Vilka risker finns med båda alternativen?

Eleverna diskuterar gruppvis i fem minuter. Efteråt får de berätta om sina svar och resonemang i helklass.

5. Efteråt

Läs för eleverna:

Till slut bestämmer ni er ändå för att skiljas där på tågstationen. Ni tränger er genom folkmassan tillsammans med hundratals andra familjer i samma situation. Kvinnor, barn och äldre tar sig långsamt framåt och in i tåget. När ni kommer fram tar ni avsked, som så många andra. Männerna står kvar länge på den nu tysta perrongen och följer tåget med blicken till det försvinner ur synhåll. Många gråter. På tåget är det trångt och många föräldrar försöker desperat hålla ihop och lugna sina förvirrade och ledsna barn. Vad kommer att hända nu?

Reflektionsfrågor

- Hur upplevde du att göra övningen? Hur känns det att plötsligt lämna sitt hem för en osäker framtid i ett annat land? Kunde du leva dig in i hur det skulle kunna vara att skiljas från nära och kära?
- Var det något val som var särskilt svårt? Hur reagerade när förutsättningar och regler förändrades?
- Vilka likheter har övningen med verkligheten?

Eleverna reflekterar gruppvis utifrån frågorna. Efteråt får de berätta om sina svar och resonemang i helklass. Arbeta gärna vidare utifrån tipsen på nästa sida.

ARBETA VIDARE

Följ gärna upp övningen med en mer fördjupad diskussion i helklass. Använd frågeställningarna nedan som inspiration eller följ upp särskilt intressanta eller svåra moment under övningens gång.

Krig får oerhörda konsekvenser för bland annat människors rätt till liv, frihet, säkerhet, bostad, mat, vatten, sjukvård, utbildning med mera. På vilka sätt har er flykt påverkat er möjlighet att åtnjuta era mänskliga rättigheter? Vad skulle kunna hända er om ni stannat kvar?

Människor vill i grunden inte fly. Det är situationen som tvingar dem. De flesta som tvingas fly måste bryta upp med kort varsel och lämna kvar det mesta. Mottagarlandet måste bemöta flyktingarna med allra största respekt och förståelse. Vilket ansvar har EU:s länder att ge skydd åt de som flytt från krigets Ukraina? Vilket ansvar har Sverige och vi som individer?

Informera gärna eleverna om EU:s direktiv om tillfälligt skydd. Du hittar en sammanfattning på en särskild informationssida på vår [skolsida](#). Där hittar du också mer utbildningsmaterial och lektionstips.

VARFÖR?

Läroplanen för de frivilliga skolformerna:

- "Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna."
- "Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde."
- "Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla."

Samhällskunskap, ämnets syfte:

- "Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar kunskaper om människors livsvillkor med utgångspunkt i olika samhällsfrågor. [...]"
- "I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om frågor som berör makt, demokrati, jämställdhet och de mänskliga rättigheterna [...]"

Centralt innehåll i Samhällskunskap 1a1 och 1b:

- "De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter."
- "Folkrätten i väpnade konflikter. Den internationella humanitära rätten och skyddet för civila i väpnade konflikter."